

Titulació	Tipus	Curs
Història de la Ciència: Història, Patrimoni i Comunicació Científica	OP	1

Professor/a de contacte

Nom : Monica Balltondre Pla

Correu electrònic : monica.balltondre@uab.cat

Equip docent

Ruben Gomez Soriano

Anyely Marín Cisneros

Equip docent (extern a la UAB)

Dolores Martín

Laura Sanmiguel

Andrea Graus Ferrer

Silvia Cora Levy Lazcano

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Cap requeriment.

Objectius

Aquest mòdul aborda problemàtiques socials contemporànies relacionades amb les ciències de la ment (psicologia, psiquiatria, psicoanàlisi) fent servir les eines que proporciona la reflexió històrica de les ciències humanes. Es tracta de familiaritzar-se i aprendre a mobilitzar la historiografia sobre la història de la subjectivitat, el cos i l'experiència, els estudis sobre el gènere, les masculinitats, la subalternitat, el capacitisme i les relacions humà-animal. L'objectiu és pensar, comunicar i divulgar problemàtiques actuals de l'ésser humà en relació al seu cos, la ment, el jo, les emocions, el gènere, la classe, la raça, els trastorns mentals i la sexualitat. A través de diferents fonts tant escrites (articles, novel·les, notícies d'actualitat, etc.) com audiovisuals (documentals, films de ficció, etc.), i a partir de propostes pactades entre el professorat i l'alumnat, farem servir la història per analitzar les relacions de poder i desigualtat que estructuren aquestes temàtiques.

Resultats d'aprenentatge

- CA30 (Explicar a públics especialitzats i no especialitzats el paper històric de la psicologia, la psiquiatria i les ciències humanes en la configuració dels sistemes de relacions de gènere, classe i raça.) Explicar a públics especialitzats i no especialitzats el paper històric de la psicologia, la psiquiatria i les ciències humanes en la configuració dels sistemes de relacions de gènere, classe i raça.
- CA31 (Explicar a públics especialitzats i no especialitzats els processos històrics de medicalització i psicologització, i identificar-hi els diferents agents, processos socials i mecanismes institucionals que hi han intervingut i la seva relació amb la construcció de la modernitat.) Explicar a públics especialitzats i no especialitzats els processos històrics de medicalització i psicologització, i identificar-hi els diferents agents, processos socials i mecanismes institucionals que hi han intervingut i la seva relació amb la construcció de la modernitat.
- KA30 (Descriure etapes, transformacions, actors, espais, objectes, teories, experiments, pràctiques, discursos i agents, processos socials i mecanismes institucionals que han intervingut en els processos històrics de medicalització i psicologització i la seva correspondència amb processos actuals.) Descriure etapes, transformacions, actors, espais, objectes, teories, experiments, pràctiques, discursos i agents, processos socials i mecanismes institucionals que han intervingut en els processos històrics de medicalització i psicologització i la seva correspondència amb processos actuals.
- KA31 (Descriure de manera rigorosa, des del punt de vista historiogràfic, els processos de medicalització i psicologització (materials i simbòlics) i com han contribuït a la construcció de la modernitat i a la tendència actual a codificar problemes socials (incloent-hi biaixos de gènere i desigualtats de drets i oportunitats) en termes patològics.) Descriure de manera rigorosa, des del punt de vista historiogràfic, els processos de medicalització i psicologització (materials i simbòlics) i com han contribuït a la construcció de la modernitat i a la tendència actual a codificar problemes socials (incloent-hi biaixos de gènere i desigualtats de drets i oportunitats) en termes patològics.
- KA32 (Descriure rigorosament les característiques i les conseqüències dels processos de medicalització i psicopatologització en relació amb els mecanismes de legitimació de control social, la percepció de la salut i la malaltia i l'autopercepció.) Descriure rigorosament les característiques i les conseqüències dels processos de medicalització i psicopatologització en relació amb els mecanismes de legitimació de control social, la percepció de la salut i la malaltia i l'autopercepció.
- KA33 (Descriure les eines teòriques i metodològiques de la disciplina per problematitzar i desnormalitzar la sexualitat.) Descriure les eines teòriques i metodològiques de la disciplina per problematitzar i desnormalitzar la sexualitat.
- SA28 (Distingir els diferents agents, processos socials i mecanismes institucionals que han intervingut en els processos de medicalització i psicologització, i incorporar-hi les dimensions de gènere, raça, classe, materialitat i poder.) Distingir els diferents agents, processos socials i mecanismes institucionals que han intervingut en els processos de medicalització i psicologització, i incorporar-hi les dimensions de gènere, raça, classe, materialitat i poder.
- SA29 (Analitzar d'una manera rigorosa i crítica des del punt de vista historiogràfic la tendència actual a codificar problemes socials en termes patològics.) Analitzar d'una manera rigorosa i crítica des del punt de vista historiogràfic la tendència actual a codificar problemes socials en termes patològics.
- SA30 (Aplicar les eines teòriques i tècniques de la història de la ciència per pensar el present i intervenir en els debats actuals sobre processos de medicalització i psicologització.) Aplicar les eines teòriques i tècniques de la història de la ciència per pensar el present i intervenir en els debats actuals sobre processos de medicalització i psicologització.

Continguts

El mòdul s'estructura de la següent manera:

Sessió	Títol	Descripció
1	Introducció. Cos, ment, gènere i subalternitats	Introducció a la historiografia de les ciències humanes. Proposta d'un estudi de cas per a la elaboració col·lectiva d'un producte de divulgació.
2	La naturalització de l'ésser humà	Història del naturalisme modern (ss. XVI-XIX) i impacte en les ciències humanes.

3	Cultures psi i societat	Psicologització de la subjectivitat contemporània: L'impacte de les ciències psicològiques en les subjectivitats contemporànies.
4	Discapacitat i capacitisme	Introducció als estudis crítics de la discapacitat. Anàlisi històrica i social de la construcció del capacitisme/discapacitat.
5	Sessió de treball del cas	Ús de la història del cos i la subjectivitat per abordar l'anàlisi del cas. Treball amb les fonts primàries i secundàries.
6*	Cossos, emocions i experiències	Anàlisi de les emocions com a experiències corporals, socials i culturals. I de les relacions històriques entre cos, afectes i subjectivitats.
7*	Gènere, salut i sexualitat	Construcció de les diferències sexuals i de gènere, així com de la definició de la normalitat i la desviació en la sexualitat.
8*	El gènere, la classe i la raça	Historiografia crítica de la "raça" i cultura material en contextos colonials.
9*	L'humà i l'animal	Exploració històrica i crítica de les fronteres entre allò humà i allò animal,
10	Treball de cas. Conclusions finals.	Síntesi del treball realitzat i conclusions/reflexions finals. Presentació del producte d'alta divulgació científica. Discussions finals.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treball a l'aula	8	0,32	CA30, CA31, SA28, SA29, SA30
Classes teòriques i tallers	22	0,88	KA30, KA31, KA32, KA33, SA28
Lectures i preparació individual del treball	15	0,6	KA30, KA31, KA32, KA33, SA28, SA29

La metodologia docent combina les sessions presencials (amb sessions teòriques, tallers més pràctics i una part de treball a l'aula), amb lectures per part de l'estudiantat i el treball individual i grupal d'un producte comunicatiu.

S'utilitzarà la plataforma Campus Virtual de la UAB per a la comunicació i intercanvi entre els participants del mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat completi les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Producte final col·lectiu de divulgació	20%	23	0,92	CA30, CA31, KA32, SA28, SA30
Elaboració producte divulgatiu individual	25%	19	0,76	CA30, CA31, KA30, KA32, SA28
Participació en l'elaboració col·lectiva del producte divulgatiu	30%	18	0,72	KA30, KA32, KA33, SA28, SA30
Recerca, Anàlisi i Discussió Bibliogràfica	25%	20	0,8	KA31, SA29

En la primera sessió s'establirà un "estudi de cas" relacionat amb el mòdul a partir del qual es realitzarà un producte col·lectiu d'alta divulgació científica. Aquest producte podrà ser escrit (revista o web divulgativa), audiovisual (podcast/documental) o expositiu (exposició virtual).

El cas es treballarà de manera transversal durant el desenvolupament del mòdul, de manera autònoma per part de l'alumnat i de manera supervisada en la sessió 5 i durant els 30 minuts finals de la sessió 6 a la 9. La sessió 5 estarà dedicada a la discussió i posada en comú de les fonts primàries i secundàries rellevants que s'utilitzaran per elaborar aquest producte final, el qual es presentarà i discutirà a la sessió final (sessió 10).

Cada estudiant elaborarà la seva part de treball individual que serà part d'un producte col·lectiu. S'avalua tant el treball individual fet (50%) i la participació activa individual en la construcció d'aquest producte a les sessions de treball supervisat (30%), com el producte final col·lectiu (20%) de la forma especificada al requadre inicial.

L'avaluació consta de les següents activitats:

1) Treball individual de creació de continguts relacionats amb el cas treballat al llarg del mòdul. Aquest treball constarà de dos parts: a) Recerca, Anàlisi i discussió de bibliografia acadèmica específica (25%) i b) elaboració d'un producte divulgatiu en base a la recerca bibliogràfica prèvia (25%). 50% de la nota.

2) Treball i participació activa en les sessions de treball: a) discussió a l'aula de les lectures i altres materials proposats. b) Participació activa en l'elaboració col·lectiva del producte d'alta divulgació científica. 30% de la nota.

3) Avaluació d'aquest producte final col·lectiu de divulgació. 20% de la nota.

Bibliografia

Bajeux Camille (2024). Soigner la virilité. Une histoire de la santé masculine. Éditions BHMS.

Barnett, S. A. (1988). Biology and Freedom. An Essay on the Implications of Human Ethology. Cambridge University Press.

Bulloch, Vern L. (1994). Science in the Bedroom. A history of sex research. Basic Books.

Cabrè i Pairet, Montserrat y Fernando Salmón Muñiz (eds.) (2013). Sexo y genero en medicina. Una introducción a los estudios de las mujeres y de género en ciencias de la salud. Universidad de Cantabria.

Darwin, Charles R. (1897). The Expression of the Emotions in Man and Animals. (Obra original publicada en 1872). D. Appleton and Company.

Despret, Vinciane (2018). ¿Qué dirían los animales... si les hiciéramos las preguntas correctas? (Trad. de S. Puente). Cactus. (Obra original publicada en 2012).

Dorlin, Elsa (2020) [2009]. La matriz de la raza. Genealogía sexual y colonial. Txalaparta.

Gómez Soriano, Rubén (2024). Primatologus videns: la configuración de la mirada antropológica. En Santiago M. Cruzada y Olatz González-Abrisketa (eds.) Animales y antropología: etnografías más que humanas en España. CSIC.

Gómez Soriano, Rubén y Vianna, Beto (2008). Demasiado mono. Versiones occidentales de los grandes simios. In T. Sánchez-Criado (Ed.). Tecnogénesis. La construcción técnica de las ecologías humanas, Vol. 1 (pp. 173-227). AIBR.

Gómez Soriano, Rubén, Correa Moreira, Gonzalo y Ferreira, Arthur Arruda Leal (2023). Vacas, simios y perros: reflexiones desde las relaciones interespecies acerca de la producción de lo humano. Tekoporá. Revista Latinoamericana de Humanidades Ambientales y Estudios Territoriales, 5(1), 39-66.

<https://doi.org/10.36225/tekopora.v5i1.196>

Gondry, Michel (Director). (2001). *Human Nature*. [Película]. StudioCanal; Good Machine.

Hogarth, Rana (2017). *Medicalizing Blackness. Making Racial Difference in the Atlantic World: 1780-1840*. University of North Carolina Press.

Hughes, B. (2020). *A Historical Sociology of Disability: Human Validity and Invalidity from Antiquity to Early Modernity*. Routledge.

Kremser, Elsa y Peter, Levin (Directores). (2019). *Space Dogs* [Película documental]. Raumzeitfilm Produktion, it Works Medien GmbH, Vita Aktiva.

Marsh, James (2011) *Proyecto Nim* [Project Nim]. Red Box Films, Passion Pictures y BBC Films [93 min.].

Martín-Moruno, Dolores (2024). "Physiologies of Love". In *A Cultural History of Love*, Katie Barclay ed., vol. 6, pp. Bloomsbury.

Martín-Moruno, Dolores (2025). "Compasión". En *Atlas político de las pasiones*, Antonio Ramos y Gonzalo Velasco eds, 119-128. Trotta.

Medina Doménech, Rosa (2005). *La Historia de la medicina en el siglo XXI. Una visión poscolonial*. Universidad de Granada.

Medina, Rosa (2013). "Who were the experts? The Science of Love vs. Women's Knowledge of Love during the Spanish Dictatorship," *Science as Culture* 23 (2): 177-200.

Mitchell, Elise (2022). "Morbid Crossings: Surviving Smallpox, Maritime Quarantine, and the Gendered Geography of the Early Eighteenth-Century Intra-Caribbean Slave Trade," *The William and Mary Quarterly* 79, no. 2., pp. 177-210.

Pampler, Jan (2014). "Historia de las emociones: caminos y retos", *Cuadernos de Historia Contemporánea*, vol. 36: 17-29.

Paugh, Katherine (2014). "Yaws, Syphilis, Sexuality, and the Circulation of Medical Knowledge in the British Caribbean and the Atlantic World". *Bulletin of the History of Medicine*, Vol. 88, 2. 225-252. The Johns Hopkins University Press.

Sanmiquel-Molinero, Laura (2020). «Los Estudios De La Dis Capacidad: Una Propuesta No Individualizante Para Interrogar críticamente La producción Del Cuerpo-Sujeto Discapacitado». *Papeles De Identidad. Contar La investigación De Frontera* 2020 (2):papel 231. <https://doi.org/10.1387/pceic.20974>.

Schiebinger, Londa (1993). *Nature's Body. Gender in the Making of Modern Science*. Beacon Press.

Showalter, Elaine (1987) *The Female Malady: Women, Madness and English Culture, 1830-1980*. New York, Penguin.

Toboso Martín, Mario (2017). "Capacitismo", en R. Lucas Platero, María Rosón y Esther Ortega (eds.): *Barbarismos queer y otras esdrújulas*. Barcelona. Ed. Bellaterra. 2017, pp. 73- 81.

Weaver, Karol (2004). "She Crushed the Child's Fragile Skull: Disease, Infanticide, and Enslaved Women in Eighteenth-Century Saint-Domingue". *French Colonial History*, 5(1), 93-109.

Programari

No es necessita l'ús de cap programari especial.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre.

A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Tipus de docència	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEm) Teoria (màster)	1	Català/Castellà	segon quadrimestre	tarda